

Projekt

z dnia 8 stycznia 2025 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY GMINY CZERWONAK**

z dnia 16 stycznia 2025 r.

w sprawie Programu Wspierania Rodziny w Gminie Czerwonak na lata 2025-2027

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465, 1572 i 1907) w związku z art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177, 742, 743, 858 i 1572) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Program Wspierania Rodziny w Gminie Czerwonak na lata 2025-2027, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Czerwonak.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2025 r.

Program Wspierania Rodziny w Gminie Czerwonak **na lata 2025-2027**

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	2
WPROWADZENIE.....	3
UZASADNIENIE WPROWADZENIA PROGRAMU	5
PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA PROGRAMU	6
CHARAKTERYSTYKA GMINY CZERWONAK.....	7
ANALIZA SYTUACJI DZIECKA I RODZINY W GMINIE CZERWONAK.....	8
POMOC SPOŁECZNA	8
PROBLEM UZALEŻNIEŃ WŚRÓD RODZIN.....	15
DZIAŁALNOŚĆ GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ...	15
PROBLEM PRZEMOCY WSRÓD RODZIN	18
CELE, ZADANIA I REALIZATORZY PROGRAMU	24
ADRESACI PROGRAMU	31
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	31
SYSTEM WDRAŻANIA PROGRAMU.....	31
EWALUACJA I MONITORING PROGRAMU.....	32
BIBLIOGRAFIA	34
SPIS WYKRESÓW I TABEL.....	35
SPIS WYKRESÓW.....	35
SPIS TABEL.....	35

WYKAZ SKRÓTÓW

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czerwonaku

IPiN – Instytut Psychiatrii i Neurologii

KCPU – Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom

KDR – Karta Dużej Rodziny

KP – Komisariat Policji

NK – procedura „Niebieskie Karty”

OIK – Ośrodek Interwencji Kryzysowej

ORE – Ośrodek Rozwoju Edukacji

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PES – podmioty ekonomii społecznej

PIK – Punkt Informacyjno- Konsultacyjny

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

UG – Urząd Gminy Czerwonak

ZI – Zespół Interdyscyplinarny

WPROWADZENIE

Rodzina stanowi integralną część każdego społeczeństwa, a zarazem jego najmniejszą i podstawową komórkę. Jest najważniejszą grupą społeczną, w której człowiek przychodzi na świat i z którą łączą go wielorakie związki do końca życia. Jest grupą małą, pierwotną, o przewadze więzi osobistych, odznacza się międzypokoleniową i wielopokoleniową trwałością więzi, a członkostwo w niej jest autentyczne, dobrowolne i w zasadzie nierozzerwalne (z wyjątkiem porzucenia, rozvodu)¹.

Procesy industrializacji, urbanizacji i migracji w znaczący sposób zmieniły życie całych społeczeństw i rodzin. Przeobrażeniu uległa nie tylko struktura rodziny, ale również sposób jej funkcjonowania. Zmienił się model rodziny, zmalała jej liczebność, wzrosła jej anonimowość. Obok zinstytucjonalizowanego małżeństwa, funkcjonują także alternatywne formy życia rodzinnego.

Współczesny model rodziny z typu autorytatywnego przekształcił się w typ rodziny partnerskiej. Wskutek wspólnego rozwiązywania codziennych spraw, wspólnych doświadczeń małżonków, kształtuje się między nimi partnerski styl wzajemnych interakcji. Małżonkowie posiadają równe prawa i obowiązki. Kobieta i mężczyzna stają się równorzędnymi partnerami pod względem wykształcenia, pozycji społecznej, zainteresowań społecznych². Według Jana Żebrowskiego zmiany w strukturze wewnętrznej rodziny obejmują trzy zasadnicze elementy: zmianę pozycji i ról małżonków, zmianę pozycji dziecka w rodzinie, proces autonomizacji jednostki³.

Dynamiczne zmiany w zakresie życia rodzinnego, których współcześnie doświadczamy, spowodowały destabilizację niektórych rodzin. Pojawiły się problemy opiekuńczo-wychowawcze, uzależnienia, izolacja społeczna. Osłabieniu lub zerwaniu uległy więzi rodzinne, co istotnie wpłynęło na strukturę rodziny, jej spójność, pozytywne stosunki między wszystkimi członkami, zaburzyło równowagę wewnątrzrodzinną oraz wpłynęło na poczucie bezpieczeństwa domowników, rozwój osobowości dziecka, zdolności adaptacyjne. Przemiany gospodarczo-kulturowe kształtujące życie społeczeństwa

¹ Kawula S., Brągiel J., Janke A., *Pedagogika rodziny*, Toruń 1999, s. 49.

² Cudak S., *Wybrane cechy współczesnego modelu życia małżeńskiego i rodzinnego*, [w:] *Pedagogika rodziny*, red. S. Cudak, Kielce 2007, s. 7.

³ Żebrowski J., *Współczesne przeobrażenia w funkcjonowaniu rodziny polskiej*, [w:] *Rodzina polska na przełomie wieków. Przeobrażenia, zagrożenia, patologie*, red. J. Żebrowski, Gdańsk 2001, s. 23.

spowodowały wzrost liczby osób bezradnych, nieradzących sobie z problemami dnia codziennego.

Niemniej, pojawiły się zjawiska o charakterze globalnym, tj. choroby cywilizacyjne, rosnący odsetek ludzi w wieku poprodukcyjnym, migracje oraz problemy na poziomie ponadlokalnym i lokalnym, tj. ubóstwo, bezrobocie, niewydolność opiekuńcza i wychowawcza, uzależnienia, brak poczucia stabilizacji życiowej i zawodowej, bezpieczeństwa socjalnego, poczucie osamotnienia, rozpad rodziny itp. Wśród czynników, które składają się na dezintegrację rodziny, wymienić należy: niezaradność życiową członków rodziny, brak stabilizacji zawodowej i materialnej, niewydolność wychowawczą rodziców i zaniedbywanie obowiązków opiekuńczych względem dzieci, niski poziom kulturalny, intelektualny oraz moralny dorosłych, a także alkoholizm jednego lub obojga rodziców oraz przemoc domową. Zazwyczaj niekorzystne sytuacje w rodzinie współwystępują ze sobą. Z tego powodu coraz więcej rodzin i dzieci wymaga specjalistycznego wsparcia i zaangażowania wielu instytucji w przezwyciężanie istniejących dysfunkcji. Szukając prób pomocy dziecku, uwagę należy skupić nie tylko na problemach dziecka, ale także na problemach jego rodziny. Wobec tego w pracy socjalnej zaproponowano oddziaływanie zindywidualizowane, nakierowane w pierwszej kolejności na dzieci, a w drugiej na rodziców.

Podstawą do rozwiązywania problemów społecznych jest wsparcie rodziny w odbudowywaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej członków. Powinno ono być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci i młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem. Wszelkie działania powinny być prowadzone za zgodą rodziny przy jej aktywnym zaangażowaniu, uwzględniając zasadę pomocniczości.

UZASADNIENIE WPROWADZENIA PROGRAMU

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2024 poz. 177 z późn. zm.) nakłada na gminy obowiązek opracowania i realizacji gminnych 3-letnich programów wspierania rodziny.

Celem Programu jest zaplanowanie i podjęcie działań w zakresie pomocy rodzinom przeżywającym różnego typu trudności zakłócające lub uniemożliwiające prawidłowe wypełnianie podstawowych funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz stworzenie spójnego i skutecznego systemu pomocy dla rodzin. W świetle założeń ustawy, pomoc dziecku i jego rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwych specjalistów w ramach zintegrowanego lokalnego systemu. Ważne jest, aby zarówno działania, jak również decyzje względem rodziny i jej członków były podejmowane przy współpracy wyspecjalizowanych instytucji, tj. pomocy społecznej, szkoły, sądu, policji itp.

Ustawa dokonała podziału zadań i kompetencji pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej. Kolejna tabela przybliży ten podział.

Tabela 1. Podział zadań i kompetencji pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej

GMINA	POWIAT	SAMORZĄD WOJEWÓDZKI
<ul style="list-style-type: none"> • Profilaktyka - wspieranie rodziny, • asystent rodziny, • placówki wsparcia dziennego, • rodziny wspierające, • inne podmioty lub instytucje działające na rzecz rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> • Piecza zastępcza rodzinna i instytucjonalna, • usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej, • adopcja. 	
	<ul style="list-style-type: none"> • Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka, • placówki opiekuńczo-wychowawcze, • usamodzielnianie, • organizator rodzinnej pieczy zastępczej (koordynator), • rodziny pomocowe. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ośrodek adopcyjny, • regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna, • Interwencyjny Ośrodek Preadopcyjny.

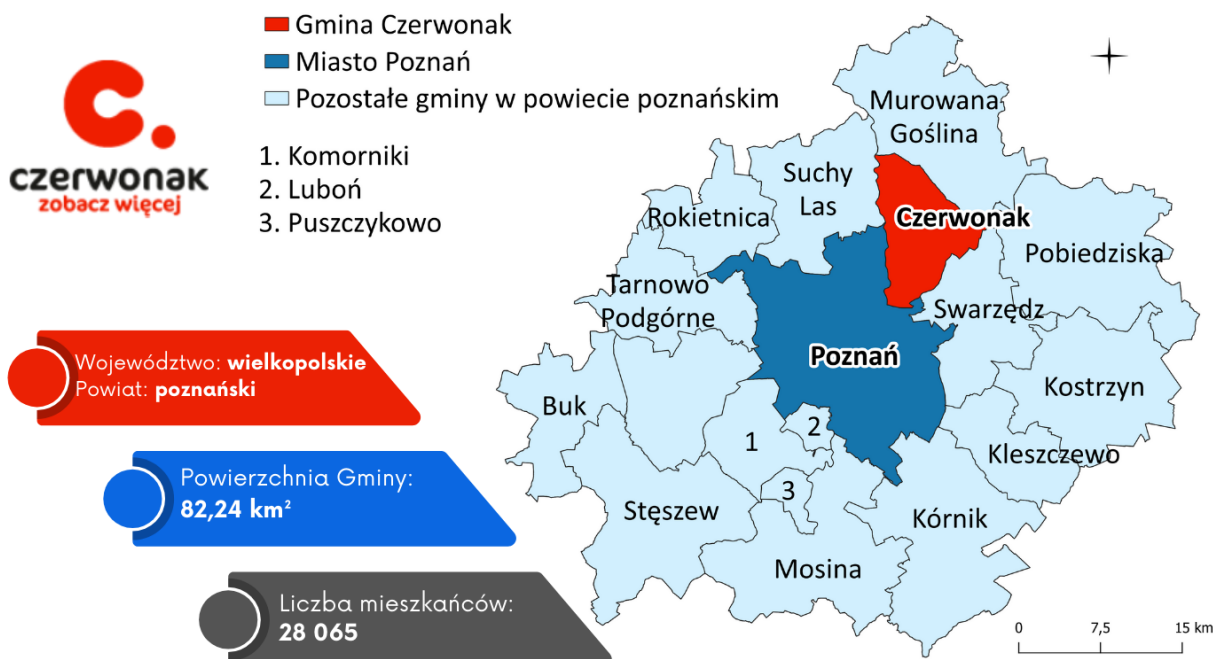
Źródło: Opracowanie własne w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA PROGRAMU

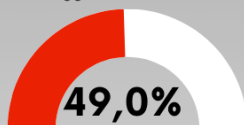
Zapisy Programu Wspierania Rodziny w Gminie Czerwonak na lata 2025-2027 są odzwierciedleniem standardów i norm prawa wynikających z ustawodawstwa krajowego, znajdujących się m.in. w:

- Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.,
- ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawie z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- ustawie z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
- ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawie z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawie z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich,
- ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3,
- ustawie z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich.

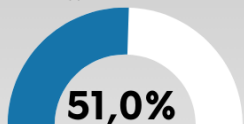
CHARAKTERYSTYKA GMINY CZERWONAK

13 739

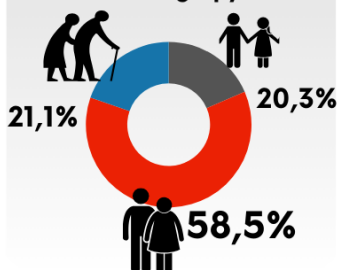

14 326

Przyrost naturalny: -71

Ekonomiczne grupy wieku:

OŚWIATA

W 2023 roku Gmina była organem prowadzącym dla 4 publicznych przedszkoli w miejscowościach: Czerwonak, Koziegłowy i Owińska oraz 6 szkół podstawowych w miejscowościach: Czerwonak, Koziegłowy, Kicin, Owińska i Bolechowo.

KULTURA

Za realizację przedsięwzięć w ramach działalności kulturalnej na terenie Gminy odpowiadają: **Gminny Ośrodek Kultury Sokół w Czerwonaku** z Klubami: Iskra w Promnicach, Słoneczko w Czerwonaku, Kogucik w Potaszu, Jutrzenka w Kicinie oraz **Gminna Biblioteka Publiczna w Czerwonaku**. Na terenie Gminy funkcjonuje także **Centrum Rozwoju Kultury Fizycznej AKWEN** oraz **Centrum Kultury i Rekreacji w Koziegłowach**.

POMOC SPOŁECZNA

Działalność z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy realizowana jest przez **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czerwonaku**. Lokalny system uzupełniony jest przez funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punktu Konsultacyjnego, Klubu Senior+ w Bolechowie oraz Klubu Seniora w Koziegłowach.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Na terenie Gminy funkcjonuje 45 organizacji pozarządowych, w tym 1 przedsiębiorstwo społeczne. Jednostką wspomagającą ich działalność jest Centrum Wsparcia Organizacji Pozarządowych.

*Dane statystyczne umieszczone na grafice pochodzą z 2023 roku (BDL GUS)

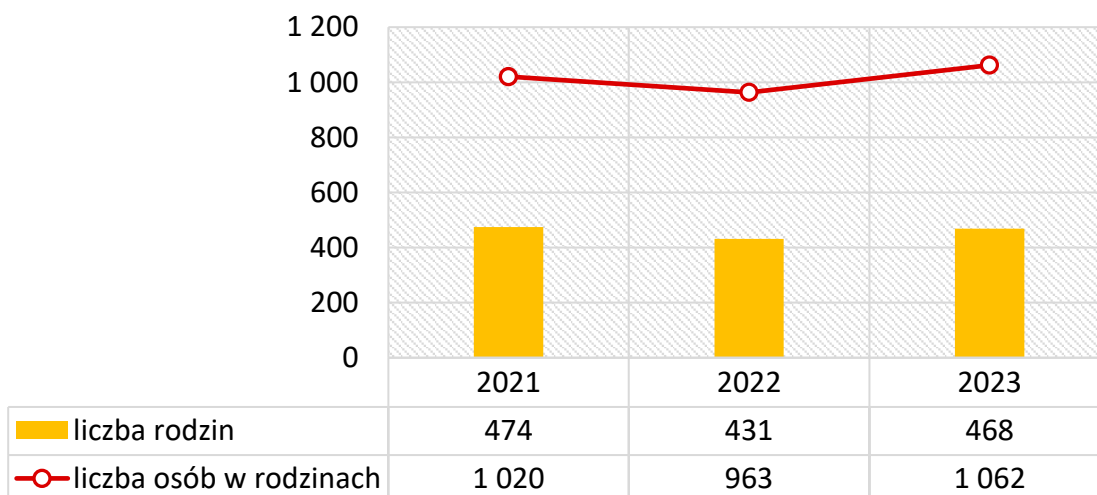
ANALIZA SYTUACJI DZIECKA I RODZINY W GMINIE CZERWONAK

POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości⁴.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy Czerwonak jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. W 2023 roku ze wsparcia Ośrodka skorzystały 1 062 osoby z 468 rodzin. Na przestrzeni lat 2021-2023 liczba rodzin, którym udzielono pomocy w Gminie ulegała wahaniom. W przypadku liczby osób w rodzinach sytuacja wyglądała podobnie, jednakże w 2023 roku ich liczba osiągnęła najwyższą wartość w omawianym okresie. Szczegółowe dane w tym obszarze przedstawia wykres poniżej.

Wykres 1. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w Gminie Czerwonak w latach 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

W 2023 roku przyznano łącznie 401 świadczeń rodzinom posiadającym jedno dziecko, 862 świadczenia rodzinom z dwójką dzieci, 668 świadczeń rodzinom z trójką dzieci oraz 933 świadczenia rodzinom z czwórką lub większą liczbą dzieci. Należy zauważyć, że rodziny w większości korzystały ze świadczeń niepieniężnych. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia kolejna tabela.

⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm.).

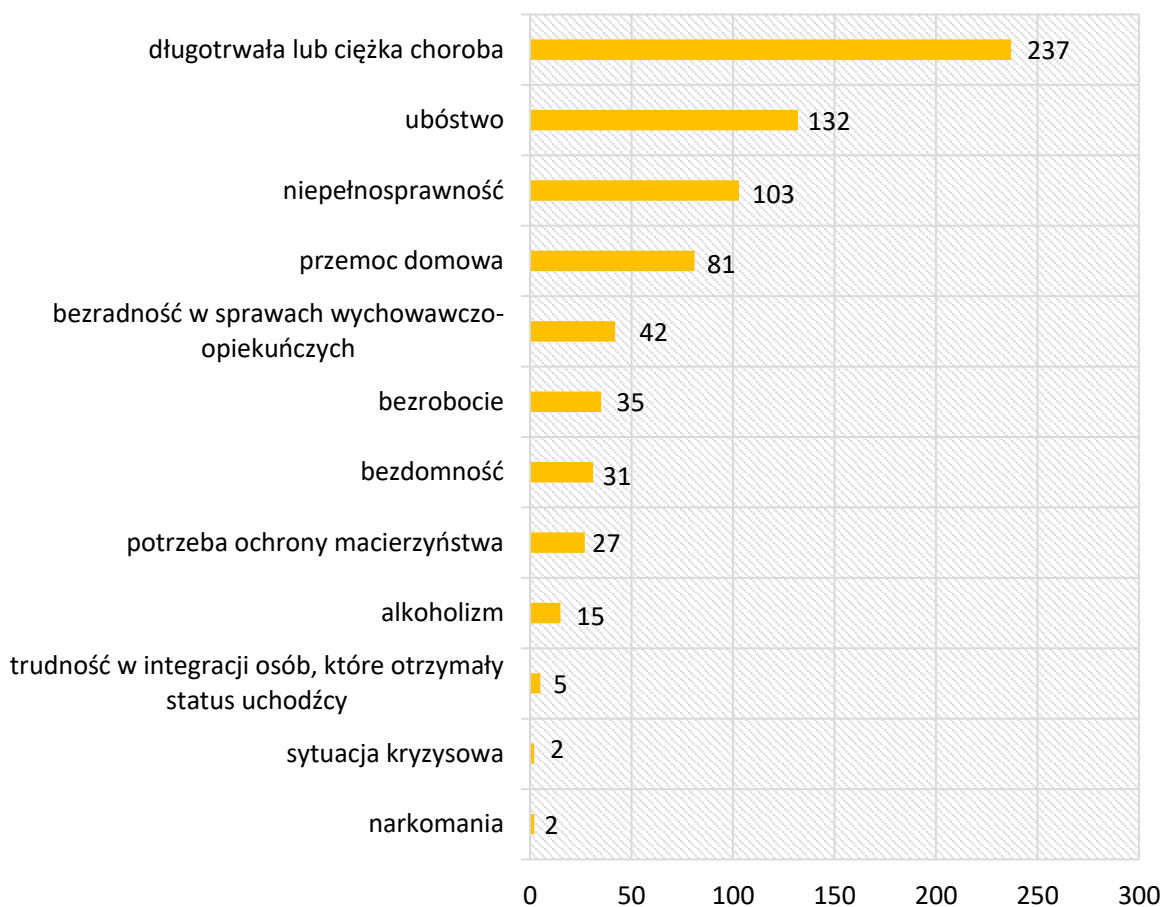
Tabela 2. Typy rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną w formie świadczeń w 2023 roku

typ rodziny	liczba świadczeń niepieniężnych	liczba świadczeń pieniężnych	liczba świadczeń ogółem
jedno dziecko	274	127	401
dwoje dzieci	814	48	862
troje dzieci	665	3	668
czworo i więcej dzieci	933	-	933

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

W 2023 roku w Gminie Czerwonak najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, wskazanymi przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej były kolejno: długotrwała lub ciężka choroba (237 rodzin), ubóstwo (132 rodziny), niepełnosprawność (103 rodziny), przemoc domowa (81 rodzin) oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (42 rodziny). Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje kolejny wykres.

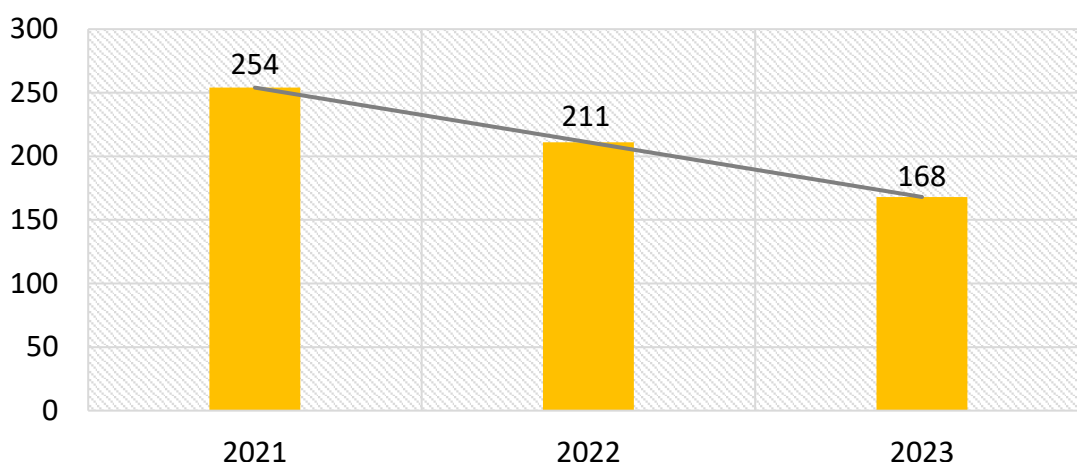
Wykres 2. Powody udzielania świadczeń w 2023 roku według liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej

Źródło: Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwonaku w 2023 roku

Na kolejnym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2021-2023. W analizowanym okresie dostrzegalna była tendencja spadkowa w tym zakresie. W 2023 roku korzystało z nich średnio 168 rodzin, czyli o 33,9% mniej niż w 2021 roku.

Wykres 3. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Według ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, maksymalna liczba rodzin z którymi pracuje asystent rodzin nie może przekroczyć 15. W 2023 roku w GOPS w Czerwonaku zatrudnionych było 4 asystentów rodziny, a z ich usług skorzystało 41 rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w których wychowywało się 89 dzieci. Na przestrzeni lat 2021-2022 liczba rodzin, które korzystały z usług asystenta rodziny była stała, natomiast w 2023 roku przyjęła najwyższą wartość (wzrost na poziomie 13,9%). Liczba asystentów rodziny nie ulegała zmianie w omawianym okresie. Szczegółowe dane zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 3. Dane dotyczące asystentury rodziny w Gminie Czerwonak na przestrzeni lat 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba rodzin, które korzystały z usług asystenta rodziny	36	36	41
liczba asystentów rodziny w Gminie	4	4	4

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Na przestrzeni lat 2021-2023 w Gminie Czerwonak nie funkcjonowały rodziny wspierające, których zadaniem jest udzielanie pomocy rodzinie w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, m.in. poprzez udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego.

W przypadku, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. W roku 2023 z omawianych świadczeń skorzystało 67 osób z 53 rodzin, a na ten cel przeznaczono 389 750 zł. W 2023 roku w stosunku do poprzednich lat odnotowano spadek liczby osób i rodzin korzystających ze świadczenia alimentacyjnego (kolejno o 21,2% i 20,9%). Kwota przeznaczona na ten cel w omawianym okresie również zmalała. Szczegółowe dane w tym zakresie zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 4. Liczba rodzin i osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego oraz kwota świadczeń w latach 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba osób	85	76	67
liczba rodzin	67	59	53
kwota świadczeń (zł)	492 097	443 228	389 750

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

W wyniku zawiadomień ze szpitali, policji, szkół, przychodni zdrowia, społeczności lokalnej, w 2023 roku pracownicy socjalni GOPS w Czerwonaku podjęli kilkadziesiąt interwencji w środowiskach z małoletnimi dziećmi. W związku z powyższym, w kilkunastu przypadkach zawiadomiono sąd rodzinny, z kolei 5 dzieci umieszczono interwencyjnie w pieczy zastępczej. W 2021 oraz 2022 roku taka sytuacja miała miejsce w przypadku 1 dziecka⁵.

⁵ Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwonaku za 2021, 2022 i 2023 rok

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czerwonaku ponosi także wydatki związane z odpłatnością za pobyt dzieci w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. Należy zauważyć, że na przestrzeni lat 2021-2023 kwota świadczeń przeznaczonych na zabezpieczenie pobytu dzieci z terenu Gminy Czerwonak w pieczy zastępczej uległa spadkowi, gdyż w 2023 roku przeznaczono na ten cel 389 750 zł, w 2022 roku – 443 228 zł, z kolei w 2021 roku – 492 097 zł.

Tabela 5. Odpłatność za pobyt dzieci z terenu Gminy przebywających w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba dzieci umieszczonych interwencyjnie w pieczy zastępczej	85	76	67
kwota odpłatności (zł)	492 097	443 228	389 750

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

GOPS w Czerwonaku realizuje również program rządowy „Za Życiem”, którego celem jest wsparcie kobiet w ciąży i rodzin, w szczególności kobiet w ciąży powikłanej oraz w sytuacji niepowodzeń położniczych, a także dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu. Wsparcie ma postać jednorazowego świadczenia pieniężnego, w wysokości 4 000 zł. W 2023 roku wypłacono 5 świadczeń, natomiast w 2021 i 2022 roku taka konieczność wystąpiła w przypadku 3 rodzin⁶.

Wsparcie rodzin przeżywających trudności o charakterze materialnym odbywa się w Gminie Czerwonak, także poprzez realizację rządowego wieloletniego programu „Posiłek w szkole i w domu”, który ma na celu ograniczenie zjawiska niedożywienia w społeczeństwie, w szczególności wśród dzieci i uczniów, osób znajdujących się w trudnej sytuacji ekonomicznej, ale także wymagających wsparcia w życiu codziennym, tj. osób starszych, samotnych i z niepełnosprawnościami, czy też zmagających się z chorobą lub innymi problemami ograniczającymi niezależne życie. Program obejmuje trzy moduły, w ramach których gminy zostają dysponentami środków rządowych i pośredniczą w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Wsparcie żywnościowe realizowane jest poprzez wydawanie posiłków w stołówkach lub dowożenie

⁶ Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwonaku za 2021, 2022 i 2023 rok

ich osobom dorosłym, w tym niewychodzącym z domu (np. ze względu na podeszły wiek czy niepełnosprawność), które nie mają możliwości samodzielnego przygotowania dla siebie gorącego posiłku.

W 2023 roku względem poprzednich dwóch lat, liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych oraz świadczeń w formie posiłku w ramach rządowego wieloletniego programu „Posiłek w szkole i w domu” uległa zwiększeniu. W 2023 roku w ramach Programu pomocą pieniężną objęto łącznie 110 osób, a na ten cel przeznaczono 129 840 zł. Pomoc w formie posiłku została udzielona 91 mieszkańcom na łączną kwotę 143 902 zł. Należy mieć na uwadze, że beneficjentami działań podejmowanych w ramach rządowego programu dożywiania są w szczególności dzieci i młodzież do 18 roku życia. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższa tabela.

Tabela 6. Liczba osób, którym przyznano zasiłek celowy w ramach programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu” oraz kwota świadczeń w latach 2021-2023

wyszczególnienie	2021		2022		2023	
	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń
posiłek ogółem	45	51 566	45	64 541	91	143 902
forma pieniężna	86	109 327	84	80 570	110	129 840

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 i 2023 rok

Ponadto, w 2023 roku na terenie Gminy wdrażany był Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020 (FEAD), współfinansowany z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym – „Podprogram 2021 PLUS”, którego głównym celem było udzielenie wsparcia osobom doświadczającym najgłębszych form ubóstwa poprzez udostępnienie pomocy żywnościowej w formie paczek lub posiłków. Dodatkowymi formami wsparcia w ramach Programu, do których zobowiązani byli beneficjenci były bezpłatne szkolenia lub warsztaty kulinarno-edukacyjne. W omawianym roku Programem objęto 208 mieszkańców Gminy Czerwonak, którym przekazano 213 paczek żywnościowych.

Dla rodzin wielodzietnych z terenu Gminy proponowane jest wsparcia w postaci Karty Dużej Rodziny, która stanowi system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+ zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Posiadacze Karty mają możliwość korzystania z oferty podmiotów m.in. z branży spożywczej, paliwowej, bankowej czy rekreacyjnej, po niższej cenie. KDR wspiera budżety rodzin wielodzietnych oraz ułatwia dostęp

do dóbr i usług. Na terenie Gminy Czerwonak funkcjonuje także regionalny program – Wielkopolska Karta Rodziny oraz lokalny program – Czerwonacka Karta Dużej Rodziny. Rodzice mogą korzystać z Kart dożywotnio, a dzieci – do 18 roku życia lub do ukończenia nauki (maksymalnie do osiągnięcia 25 roku życia). W 2023 roku rodzinom zamieszkującym Gminę wydano 119 kart ogólnopolskich, 65 Wielkopolskich Kart Rodziny oraz 86 Czerwonackich Kart Dużej Rodziny.

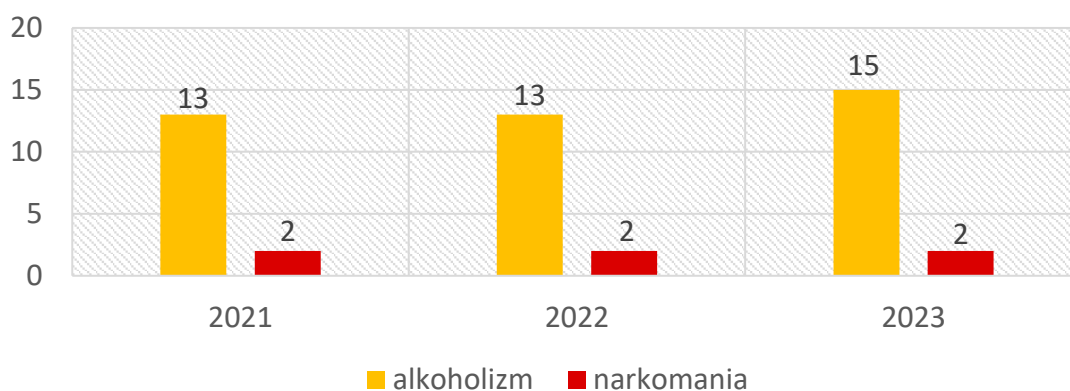
W 2023 roku i latach poprzednich, Gmina Czerwonak realizowała projekt pn. „Poprawa dostępu do usług wspierających rodzinę i rodzinną pieczę zastępczą na terenie MOF Poznania – EDYCJA II” współfinansowany z Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego. Rodziny objęte projektem miały m.in. możliwość skorzystania z usług specjalistycznych z dziedzin logopedii, psychologii, pedagogiki, prawa, psychiatrii, ale także uzyskać pomoc psychoedukatora, terapeuty integracji sensorycznej oraz mediatora. Tego rodzaju wsparciem objętych było 610 osób, w tym 357 kobiet, 253 mężczyzn. Wśród nich 246 osób stanowiły dzieci, natomiast 35 beneficjentów to osoby z niepełnosprawnościami. Projekt przewidywał także świadczenie pomocy rodzinom przeżywającym kryzys w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez asystentów rodziny, którzy objęli wówczas wsparciem 88 osób w 19 rodzinach⁷.

⁷ Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwonaku za 2021, 2022 i 2023 rok

PROBLEM UZALEŻNIEŃ WŚRÓD RODZIN

W 2023 roku z pomocy i wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwonaku z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystało 15 rodzin. Na przestrzeni lat 2021-2023 liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS z powodu alkoholizmu ulegała stopniowemu wzrostowi (z 13 rodzin w latach 2021-2022 do 15 w 2023 roku). W omawianym okresie liczba rodzin korzystających ze wsparcia GOPS z powodu narkomanii utrzymywała się na stałym poziomie – w każdym analizowanym roku były to 2 rodziny.

Wykres 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu w Gminie Czerwonak na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwonaku za 2021, 2022 i 2023 rok

DZIAŁALNOŚĆ GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Czerwonaku, powołana przez Wójta do wykonywania zadań Gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, prowadzi swą działalność w oparciu o przepisy ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz. U. z 2023 r., poz. 2151). Według stanu na koniec 2023 roku Komisja liczyła 11 członków.

Dane dotyczące działań GKRPA podejmowanych wobec osób uzależnionych bądź nadmiernie sięgających po substancje psychoaktywne w latach 2021-2023 przedstawia kolejna tabela. W 2023 roku wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec 4 osób, w 2022 roku taka sytuacja miała miejsce w przypadku 3 osób, natomiast w 2021 roku członkowie Komisji nie występowali z tego rodzaju wnioskiem

do sądu. Ponadto, w 2023 roku członkowie GKRPA przeprowadzili rozmowy z 54 osobami z problemem alkoholowym oraz 18 członkami ich rodzin. W porównaniu do lat 2021-2022 dostrzegalny był wzrost w tym zakresie – w przypadku osób z problemem alkoholowym, w 2023 roku względem 2021 roku w rozmowach uczestniczyło ponad dwukrotnie więcej osób, z kolei w przypadku członków rodzin, wzrost ukształtował się na poziomie 38,5%. Szczegółowe informacje przedstawia tabela nr 7.

Tabela 7. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Czerwonak wobec osób uzależnionych w latach 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba osób z problemem alkoholowym, z którymi przeprowadzono rozmowy	22	24	54
liczba członków rodzin osób z problemem alkoholowym, z którymi przeprowadzono rozmowy	13	11	18
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	0	3	4

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 i 2023 rok

Na terenie Gminy osoby doświadczające sytuacji kryzysowych mogą uzyskać pomoc i wsparcie w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym, który w 2023 roku był czynny 93 godziny w miesiącu, a poradnictwo w nich było świadczone przez osobę w trakcie szkolenia do uzyskania certyfikatu instruktora terapii uzależnień, 2 psychologów oraz prawnika. W 2023 roku udzielono 185 porad 57 osobom z problemem alkoholowym oraz 878 porad 92 dorosłym członkom rodziny osoby z problemem alkoholowym. W porównaniu do poprzednich lat, zarówno liczba osób z problemem alkoholowym oraz liczba dorosłych członków rodziny osoby z problemem alkoholowym, którzy korzystali z tej formy wsparcia, uległa zwiększeniu. W 2023 roku pomocą specjalistów zatrudnionych w PIK, objętych było także 11 osób z problemem narkotykowym, czyli o 9 osób więcej, niż w roku poprzednim. Członkowie rodzin osób z problemem narkotykowym korzystali z poradnictwa Punktu wyłącznie w 2022 roku (4 osoby).

Tabela 8. Liczba osób i porad, których udzielono w ramach działalności Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego w latach 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
osoby z problemem alkoholowym	26	37	57
dorośli członkowie rodziny osoby z problemem alkoholowym	62	46	92
osoby z problemem narkotykowym	b.d.	2	11
dorośli członkowie rodziny osoby z problemem narkotykowym	b.d.	4	0

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 i 2023 rok

W 2023 roku na terenie Gminy funkcjonowała grupa wsparcia dla osób z problemem alkoholowym, finansowana ze środków pochodzących z opłat za sprzedaż napojów alkoholowych. Jej celem jest propagowanie, edukacja oraz tworzenie w społeczeństwie wzorców wolnego od uzależnień, zdrowego i bezpiecznego stylu życia w aspekcie zdrowia fizycznego i psychicznego.

Istotnym wsparciem lokalnego systemu profilaktyki jest realizacja programów i innych działań profilaktycznych, skierowanych do dzieci i młodzieży szkolnej. W 2023 roku w szkołach funkcjonujących na terenie Gminy Czerwonak przeprowadzono programy o potwierdzonych skuteczności, tj. programy rekomendowane w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Instytut Psychiatrii i Neurologii. Należały do nich:

- Program Debata, w którym wzięło udział 686 uczniów;
- Program Fantastyczne Możliwości, w którym uczestniczyło 91 uczniów.

Na przestrzeni lat 2021-2023 prowadzono działania o charakterze informacyjnym i edukacyjnym dla dzieci, młodzieży, nauczycieli i dorosłych takie jak jednorazowe prelekcje/pogadanki, realizowano również kolonie i obozy z programem socjoterapeutycznym dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym lub narkotykowym, z których w 2023 roku skorzystały 43 osoby⁸.

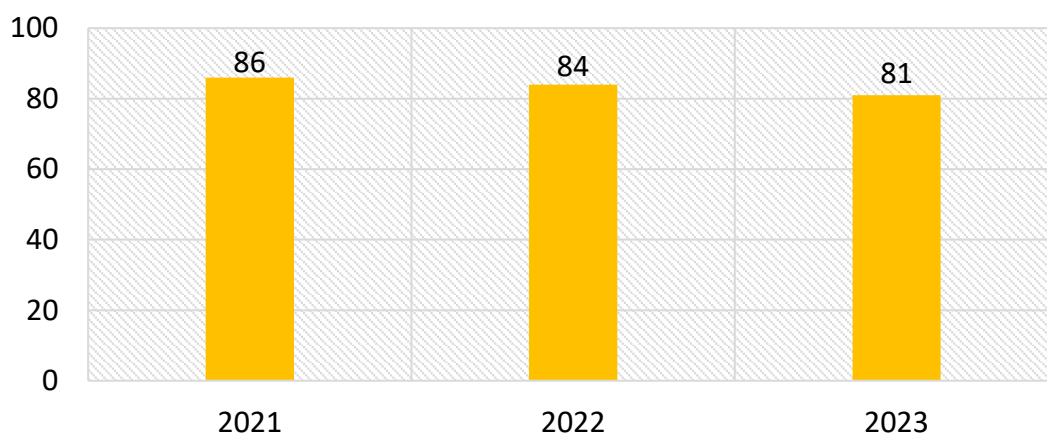
⁸ Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 i 2023 rok

Na terenie Gminy Czerwonak w ramach Wydziału Promocji Zdrowia Urzędu Gminy Czerwonak, prowadzone są zajęcia pozalekcyjne dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym, mają na celu zapewnienie dzieciom zajęć z zakresu edukacji, organizacji czasu wolnego, wspierania indywidualnych zainteresowań. Ich działalność finansowana jest ze środków pochodzących ze sprzedaży napojów alkoholowych. W ramach w/w zajęć zapewniane są pomoc w nauce, organizacja czasu wolnego, rozwijanie zainteresowań, rozwijanie kultury osobistej, poprawa sprawności fizycznej oraz rozwój umiejętności interpersonalnych. Wychowawcy prowadzący zajęcia współpracują ściśle z rodzicami/opiekunami dzieci i osobami/ instytucjami wspierającymi, takimi jak: szkoły, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe⁹.

PROBLEM PRZEMOCY WSRÓD RODZIN

W 2023 roku z pomocy i wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwonaku z powodu przemocy domowej skorzystało 81 rodzin. Na przestrzeni lat 2021-2023 liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS z powodu przemocy domowej wykazywała tendencje spadkowe: w 2021 roku było to 86 rodzin, natomiast w 2022 roku wsparciem z tego powodu objęto 84 rodziny.

Wykres 5. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu przemocy domowej w Gminie Czerwonak na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: dane pochodzące z ewidencji gminnej oraz Sprawozdania z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwonaku za 2023 rok.

⁹ <https://czerwonak.pl/pl/mieszkaniec/informacje/zdrowie/profilaktyka-uzaleznien/389> [dostęp: 20.11.2024]

Tworzenie warunków umożliwiających przeciwdziałanie przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań na najniższym szczeblu samorządu terytorialnego – w obszarze gminy, należą do zadań Zespołu Interdyscyplinarnego. W ramach przeciwdziałania zjawisku przemocy domowej, w strukturach Zespołu Interdyscyplinarnego tworzone są grupy robocze, które zgodnie z nowelizacją ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, funkcjonują obecnie pod nazwą grup diagnostyczno-pomocowych. Są one powoływane w zależności od istniejących potrzeb i indywidualnych przypadków. Ich podstawowym zadaniem jest stworzenie i realizowanie planu pomocy rodzinom, stałe monitorowanie ich sytuacji oraz prowadzenie bieżącej dokumentacji podejmowanych działań i uzyskiwanych efektów.

W 2023 roku Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Czerwonak składał się z 17 członków. W latach 2021-2023 liczba powołanych grup diagnostyczno-pomocowych oraz ich spotkań uległa wzrostowi. W 2023 roku funkcjonowało 89 grup diagnostyczno-pomocowych (wzrost o 3,5% względem 2021 roku), które spotkały się 325 razy (ponad dwukrotny wzrost w stosunku do 2021 roku). Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawione zostały w kolejnej tabeli.

Tabela 9. Dane statystyczne dotyczące działań grup diagnostyczno-pomocowych w latach 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba powołanych grup diagnostyczno-pomocowych	86	74	89
liczba spotkań grup diagnostyczno-pomocowych	209	236	325

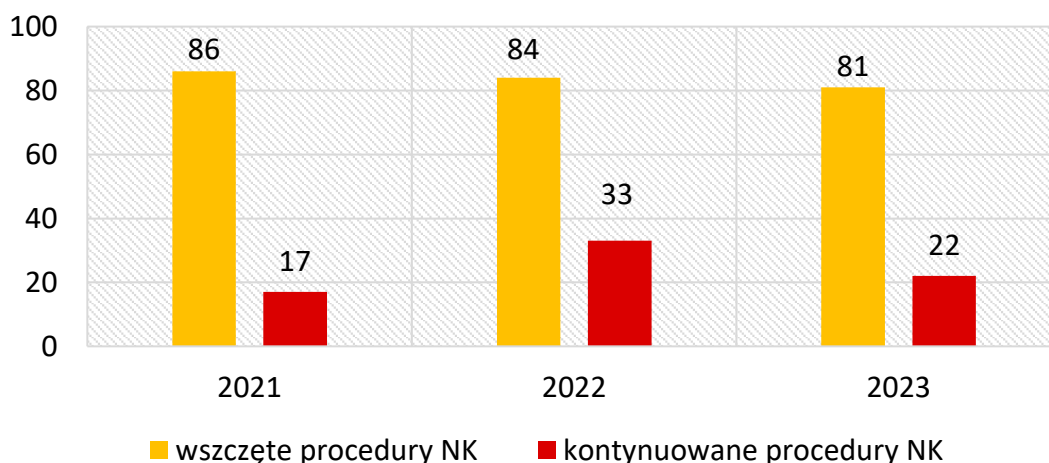
Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Czerwonak za lata 2021-2023

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą domową. Procedura obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu

Interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” w przypadku powzięcia w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec osób doznających przemocy domowej lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez świadka przemocy domowej.

Na przestrzeni lat 2021-2023 liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” na terenie Gminy Czerwonak wykazywała przybliżoną wartość: w roku 2021 było to 86 procedur, w 2022 roku 84, z kolei w 2023 roku 81. W przypadku liczby procedur kontynuowanych z lat poprzednich obserwujemy wzrost w stosunku do roku 2021 – w 2022 roku ich liczba wyniosła 33, natomiast w ostatnim roku poddanym analizie była równa 22. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje kolejny wykres.

Wykres 6. Liczba wszczętych i kontynuowanych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2021-2023

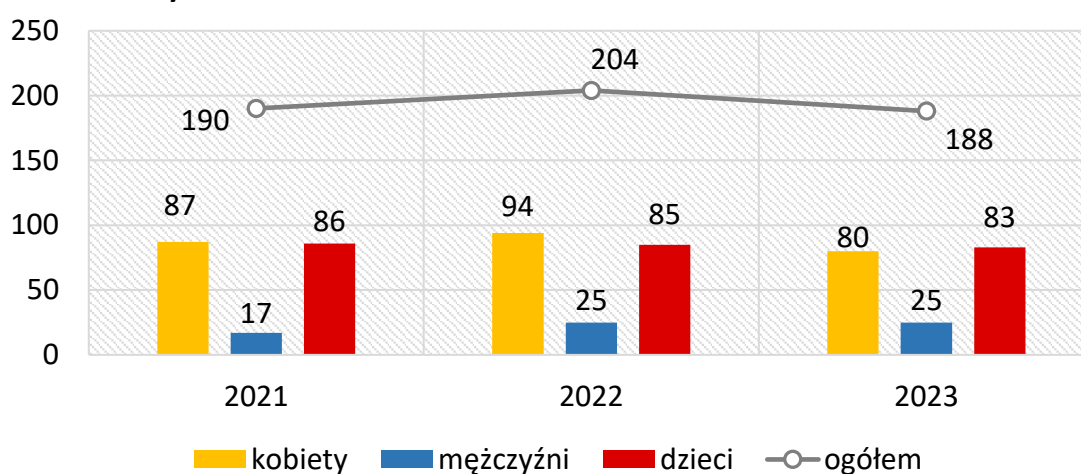

Źródło: Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwonaku za 2021, 2022 i 2023 rok oraz Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Czerwonak za lata 2021-2023

Przemoc domowa to problem, który dotyka różnorodne grupy społeczne, niezależnie od płci, wieku, poziomu wykształcenia, zajmowanej pozycji społecznej czy też zawodu. W 2023 roku na terenie Gminy Czerwonak kobiety stanowiły ponad połowę wszystkich osób doznających przemocy – 42,6%, tj. 80 osób. Największą grupą pod względem liczebności dotkniętą przemocą były wówczas dzieci (44,1%, tj. 83 osoby), natomiast najmniejszy odsetek stanowili mężczyźni (13,3%, tj. 25 osób). W 2023 roku ogólna liczba osób doznających przemocy, objętych działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty” wyniosła 188 osób, co oznacza, że była mniejsza o 7,8% względem roku poprzedniego (204 osoby) oraz mniejsza o 1,1% w stosunku do 2021 roku (190 osób).

W omawianym okresie dzieci zamieszkujące Gminę Czerwonak, doznające przemocy domowej stanowiły znaczny odsetek ogółu osób dotkniętych tym problemem. W sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia dziecka wychowującego się w rodzinie uwikłanej w problem przemocy domowej, konieczne jest umieszczenie go w pieczy zastępczej. Istotne jest zatem efektywne zapobieganie i rozwiązywanie problemu przemocy w środowiskach rodzinnych oraz praca z rodzicami, celem powrotu dziecka do rodziny biologicznej. W 2023 roku miały miejsce 3 przypadki odebrania dziecka z rodziny, na podstawie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

Wykres 7. Liczba osób doznających przemocy objętych procedurą „Niebieskie Karty” na terenie Gminy Czerwonak w latach 2021-2023

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Czerwonak za lata 2021-2023

Na przestrzeni lat 2021-2023 dostrzec można wahania liczby zakończonych procedur NK. W 2023 roku było to 68 procedur, w 2022 roku – 84, natomiast w 2021 roku – 36. W 2023 roku powodem zakończenia procedur był w 37 przypadkach brak zasadności podejmowania działań, natomiast dla 31 procedur było to ustanie przemocy oraz zrealizowanie indywidualnego planu pomocy. Szczegółowe informacje przedstawia kolejna tabela.

Tabela 10. Liczba zakończonych procedur NK w latach 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba zakończonych procedur ogółem, w tym:	36	84	68
z powodu zakończenia przemocy oraz zrealizowania indywidualnego planu pomocy	26	37	31
z powodu braku zasadności podejmowanych działań	10	47	37

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Czerwonak za lata 2021-2023

Mieszkańcy Gminy uwikłani w problem przemocy domowej, mogą skorzystać z poradnictwa udzielanego w ramach funkcjonującego Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego. W 2023 roku z pomocy PIK skorzystały 32 osoby doznające przemocy oraz 3 osoby stosujące przemoc. Na przestrzeni lat 2021-2023 zauważyć można systematyczny wzrost liczby osób doznających przemocy domowej, które korzystały z tej formy wsparcia (w 2023 roku względem 2021 roku blisko trzykrotny). W przypadku liczby osób stosujących przemoc domową objętych pomocą PIK, w analizowanym okresie przyjmowała ona niskie, zbliżone wartości.

Tabela 11. Liczba osób oraz udzielonych im porad w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym w latach 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
liczba osób doznających przemocy	11	23	32
liczba osób stosujących przemoc	0	4	3

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 i 2023 rok

Działalność z zakresu przeciwdziałania występowaniu przemocy domowej jest prowadzona także przez członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Na podstawie danych można dostrzec, iż w 2023 roku GKRPA prowadziła rozmowy z 18 osobami doznającymi przemocy domowej, 16 osobami ją stosującymi oraz 2 świadkami przemocy. Na przestrzeni analizowanych lat dostrzec można nieznaczne wahania w zakresie liczby osób doznających i stosujących przemoc domową, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA. W latach 2021-2022 nie podejmowano powyższych działań wobec świadków przemocy domowej. Szczegółowe dane przedstawia kolejna tabela.

Tabela 12. Liczba osób dotkniętych przemocą, z którymi kontaktowała się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2021-2023

wyszczególnienie	2021	2022	2023
osoby doznające przemocy domowej	16	15	18
osoby stosujące przemoc domową	16	15	16
świadkowie przemocy domowej	0	0	2

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 i 2023 rok

Mieszkańcy Gminy mogą korzystać z pomocy oferowanej przez Ośrodek Interwencji Kryzysowej. W 2023 roku podjęto interwencję kryzysową w 13 przypadkach związanych z przemocą domową, natomiast 3 osoby otrzymały pomoc w postaci schronienia w związku z tym problemem.

Osoby zamieszkujące Gminę Czerwonak, doznające przemocy domowej do 2023 roku mogły skorzystać z bezpłatnej oferty pomocowej GOPS w Czerwonaku, realizowanej w postaci usług społecznych. Wśród form wsparcia znajdowały się: praca socjalna, poradnictwo psychologiczne dla dzieci oraz dorosłych, poradnictwo psychiatryczne, terapeutyczne, prawne, pedagogiczne oraz wsparcia w postaci mediacji. Z pomocy skorzystało łącznie 99 osób doświadczających przemocy, w tym najwięcej, bo 80 z nich zostało objętych pracą socjalną. Tego rodzaju wsparcie oferowane było również osobom stosującym przemoc domową. W 2023 roku spośród 105 osób podejrzanych o stosowanie przemocy domowej, 69 osób podjęło współpracę ze specjalistami¹⁰.

Na terenie Gminy Czerwonak corocznie podejmowany jest szereg działań profilaktycznych, w celu przeciwdziałania przemocy domowej. W 2023 roku zrealizowano m.in. Gminną Kampanię Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie „Świadomy, bezpieczny – SENIOR”, w ramach której odbyły się warsztaty w klubach seniora ze specjalistami (psychogerantologiem, mediatorem oraz funkcjonariuszem policji), a także prelekcja psychogerantologa i psychologa z Fundacji „Późnej Dorosłości” pn.: „BO JAK NIE MY - TO KTO? Porady jak dbać o siebie po 60 roku życia” podczas Gminnych Dni Seniora dla 300 seniorów z Gminy Czerwonak. Istotnym wydarzeniem było również zorganizowanie spotkania wigilijnego dla osób samotnych, starszych oraz rodzin doświadczających trudności opiekuńczo-wychowawczych i zagrożonych przemocą domową. Inicjatywa miała na celu integrację międzypokoleniową, promowanie pozytywnych wzorców wspólnego spędzania czasu wolnego, wolnego od przemocy, a także kultywowanie tradycji oraz wzmacnianie wartości rodzinnych. Kolejnym działaniem był projekt „Zdrowe maluchy 2023”, skierowany do rodzin z terenu Gminy Czerwonak, posiadających dzieci w wieku od 0 do 36 miesięcy. Głównym celem Projektu była realizacja działań profilaktycznych i diagnostycznych, które miały na celu wczesne wykrywanie nieprawidłowości rozwojowych u dzieci oraz identyfikację trudności w środowisku domowym, w tym zagrożeń związanych z przemocą domową¹¹.

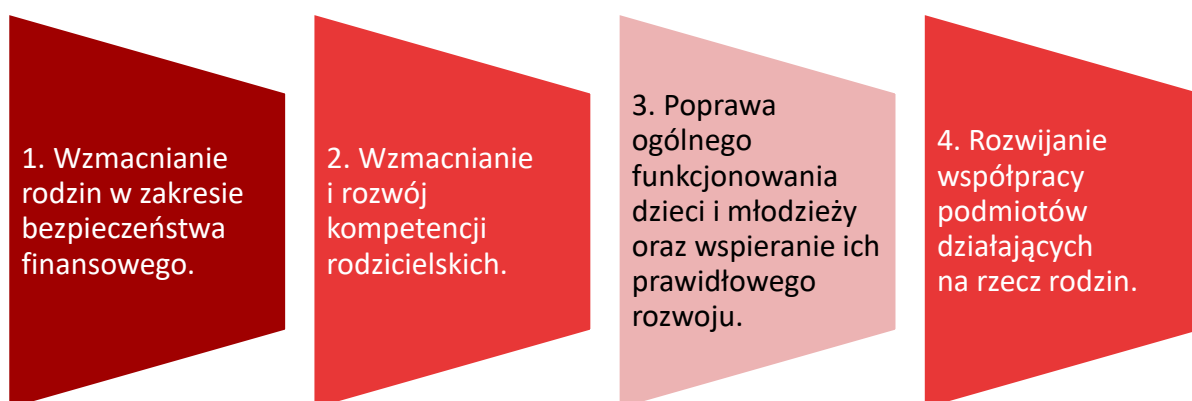
¹⁰ Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwonaku za 2021, 2022 i 2023 rok

¹¹ Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwonaku za 2023 rok

CELE, ZADANIA I REALIZATORZY PROGRAMU

Celem głównym Programu Wspierania Rodziny w Gminie Czerwonak na lata 2025-2027 jest rozwój systemu wsparcia na rzecz rodzin zamieszkujących Gminę Czerwonak, w tym przede wszystkim borykających się z trudnościami w zakresie wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Cel operacyjny Programu:

Cele operacyjne Programu zostały opracowane na podstawie zidentyfikowanych problemów i zostały im przypisane oczekiwane rezultaty w wyniku realizacji Programu.

Cel operacyjny nr 1

Wzmacnianie rodzin w zakresie bezpieczeństwa finansowego.

- Zapewnienie pomocy społecznej w formie finansowej i pozafinansowej rodzinom wymagającym wsparcia.
- Zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy oraz poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego.

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Wskaźniki	Okres realizacji
1	Udzielanie rodzinom będącym w trudnej sytuacji życiowej pomocy finansowej i rzeczowej.	GOPS	Liczba rodzin, objętych pomocą społeczną, korzystających z zasiłków rodzinnych, funduszu alimentacyjnego itp.	2025-2027
2	Zapewnienie dzieciom i młodzieży pomocy w postaci posiłków, w tym w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”.	GOPS	Liczba dzieci i młodzieży korzystających z Programu.	2025-2027
3	Udzielanie dzieciom i młodzieży stypendiów o charakterze socjalnym oraz naukowym.	UG, GOPS	Liczba stypendiów naukowych i sportowych dla dzieci uzdolnionych, liczba stypendiów socjalnych.	2025-2027
4	Zapewnienie bezpłatnego poradnictwa rodzinnego: psychologicznego, prawnego, pedagogicznego w zakresie uzależnień, terapii indywidualnej, terapii grupowej, terapii rodzinnej dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	GOPS, GKRPA, PIK, PCPR, PPP, OIK, placówki oświatowe	Liczba osób korzystających z poradnictwa, liczba podmiotów udzielających wsparcia.	2025-2027
5	Świadczenie pomocy w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.	GOPS	Liczba rodzin objętych wsparciem.	2025-2027
7	Świadczenie pracy socjalnej przez pracowników GOPS.	GOPS	Liczba rodzin objętych pracą socjalną.	2025-2027

8	Wdrażanie projektów na rzecz rodzin, zgodnie z rozpoznanymi potrzebami.	GOPS	Liczba zrealizowanych projektów, liczba osób objętych projektami.	2025-2027
9	Organizowanie szkoleń/ warsztatów rozwijających kompetencje zawodowe pracowników instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny.	GOPS, GKRPA, ZI, placówki oświatowe	Liczba zorganizowanych szkoleń/warsztatów.	2025-2027
10	Kontynuowanie działalności Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego.	GKRPA, UG	Liczba osób korzystających z poradnictwa, liczba udzielonych porad.	2025-2027

Cel operacyjny nr 2

Wzmacnianie i rozwój kompetencji rodzicielskich.

- Rozwój oddziaływań służących wspieraniu i integrowaniu rodzin.
- Wzmocnienie kompetencji rodziców w zakresie opiekuńczym i wychowawczym.
- Włączanie rodzin wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem do aktywnego życia społeczności lokalnej.

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Wskaźniki	Okres realizacji
1	Zapewnienie odpowiedniej liczby zatrudnionych asystentów rodziny do aktualnego zapotrzebowania, zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.	GOPS	Liczba asystentów rodziny, liczba rodzin objętych pomocą asystentów rodziny.	2025-2027
2	Organizowanie i współorganizowanie dla rodziców warsztatów w zakresie wzmacniania kompetencji wychowawczych oraz właściwego wypełniania ról rodzicielskich, np. w formie szkoły dla rodziców lub projektów finansowanych ze środków zewnętrznych.	UG, placówki oświatowe, GKRPA, GOPS, NGO, PPP	Liczba uczestników warsztatów, liczba zorganizowanych warsztatów.	2025-2027
3	Popularyzowanie działalności rodzin wspierających oraz zachęcanie rodzin w Gminie do podejmowania tej roli.	GOPS, UG	Liczba funkcjonujących rodzin wspierających, liczba rodzin objętych ich wsparciem	2025-2027
4	Współorganizowanie wydarzeń/imprez integrujących rodziny oraz promujących zdrowy tryb życia.	UG, placówki oświatowe, GKRPA, GOPS, instytucje kultury, ośrodki sportu i rekreacji, NGO, KP	Liczba zorganizowanych wydarzeń, liczba uczestników wydarzeń/imprez.	2025-2027
5	Prowadzenie aktywizacji społeczno-zawodowej dla rodzin wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.	GOPS, NGO	Liczba osób objętych aktywizacją społeczno-zawodową.	2025-2027

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Wskaźniki	Okres realizacji
6	Organizowanie lokalnych kampanii uwrażliwiających na problemy rodzin.	GOPS, UG	Liczba zorganizowanych kampanii.	2025-2027

Cel operacyjny nr 3

Poprawa ogólnego funkcjonowania dzieci i młodzieży oraz wspieranie ich prawidłowego rozwoju.

- Rozwój i zintensyfikowanie środowiskowych form wsparcia dla dzieci i młodzieży.
- Upowszechnienie działań profilaktycznych wspomagających optymalny rozwój psychospołeczny dzieci i młodzieży.

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Wskaźniki	Okres realizacji
1	Poszerzanie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży, zgodnych z rozpoznanymi potrzebami.	Placówki oświatowe, GKRPA, UG, instytucje kultury, ośrodki sportu i rekreacji, NGO	Liczba dzieci korzystających z zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, liczba dostępnych zajęć.	2025-2027
2	Realizacja w szkołach programów profilaktycznych, w szczególności objętych rekomendacjami KCPU, związanych z tematyką uzależnień od substancji i behawioralnych oraz zjawiskiem przemocy.	Placówki oświatowe, GKRPA, NGO, zewnętrzne podmioty szkoleniowe/ edukacyjne	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktycznych.	2025-2027
3	Realizacja warsztatów/ programów rozwijających umiejętności psychospołeczne dzieci i młodzieży.	Placówki oświatowe, GKRPA, GOPS, instytucje kultury, ośrodki sportu i rekreacji, NGO	Liczba przeprowadzonych warsztatów/ programów, liczba uczestników.	2025-2027

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Wskaźniki	Okres realizacji
4	Inicjowanie utworzenia placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży na terenie Gminy np. w formie świetlicy środowiskowej.	GOPS, UG, GKRPA, NGO	Liczba dzieci i młodzieży uczęszczających do placówki wsparcia dziennego.	2025-2027
5	Organizacja wypoczynku letniego i zimowego z programem profilaktycznym (alkohol, substancje psychoaktywne, przemoc) dla dzieci i młodzieży.	GKRPA, placówki oświatowe	Liczba dzieci korzystających z wypoczynku z programem profilaktycznym.	2025-2027
6	Monitorowanie sytuacji dziecka w rodzinach przeżywających trudności lub zagrożonych kryzysem.	GOPS, ZI, placówki oświatowe	Liczba rodzin, w których sytuacja dzieci jest monitorowana, liczba dzieci, których sytuacja jest monitorowana.	2025-2027

Cel operacyjny nr 4

Rozwijanie współpracy podmiotów działających na rzecz rodzin.

- Zwiększenie współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej w zakresie wsparcia rodzin w sytuacjach kryzysowych.
- Zoptymalizowanie przekazu informacji na temat form wsparcia na rzecz rodziny w Gminie.

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Wskaźniki	Okres realizacji
1	Udzielanie informacji o instytucjach świadczących pomoc na rzecz rodziny, informowanie o możliwościach poprawy swojej sytuacji.	GOPS, GKRPA, PIK, UG, placówki oświatowe, ZI, KP	Liczba rodzin, którym udzielono informacji.	2025-2027

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Wskaźniki	Okres realizacji
2	Wspieranie organizacyjne i administracyjne podmiotów sektora pozarządowego, prowadzących działalność w obszarze wsparcia rodziny.	UG, GOPS	Liczba podjętych działań wspierających organizacyjnie i administracyjnie organizacje pozarządowe.	2025-2027
3	Organizowanie cyklicznych spotkań sieciujących, pomiędzy przedstawicielami NGO i pracownikami GOPS, umożliwiających wspólne kreowanie koszyka usług i wdrażanie partnerskich projektów.	GOPS, NGO, UG	Liczba zorganizowanych spotkań, liczba podjętych we współpracy działań.	2025-2027
4	Stałe monitorowanie i systematyczna ocena sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.	GOPS, PCPR	Liczba dokonanych okresowych ocen sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.	2025-2027
5	Podejmowanie współpracy z podmiotami działającymi na rzecz powrotu dziecka z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.	GOPS, PCPR	Liczba dzieci powracających do rodzin biologicznych, liczba spotkań zespołów ds. oceny sytuacji dziecka.	2025-2027
6	Zapewnienie wsparcia rodzinom, którym ograniczono władzę rodzicielską oraz prowadzenie pracy z rodziną naturalną w celu powrotu dziecka z pieczy zastępczej.	GOPS	Liczba rodzin, z których dzieci umieszczono w pieczy zastępczej, objętych wsparciem asystenta rodziny, liczba dzieci, które powróciły do rodziny naturalnej.	2025-2027

ADRESACI PROGRAMU

Adresatami Programu Wspierania Rodziny w Gminie Czerwonak na lata 2025-2027 są mieszkańcy Gminy Czerwonak, szczególnie rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Program kierowany jest także do przedstawicieli instytucji i służb pracujących na rzecz rodzin oraz dzieci i młodzieży.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Zadania Programu Wspierania Rodziny w Gminie Czerwonak na lata 2025-2027 finansowane będą z następujących źródeł:

- środków własnych Gminy,
- środków finansowych z funduszy zewnętrznych, w tym rządowych, pozarządowych, programów celowych i funduszy unijnych.

SYSTEM WDRAŻANIA PROGRAMU

Realizacja Programu Wspierania Rodziny w Gminie Czerwonak na lata 2025-2027 to wprowadzenie w życie zintegrowanego modelu polityki społecznej, ukierunkowanej na szeroko pojęte wspieranie rodzin, w tym w szczególności rodzin borykających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.

Program Wspierania Rodziny zawiera zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji publicznych oraz niepublicznych, które działają na polu wsparcia rodzin w Gminie. Zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Jednak wdrażanie Programu zawierającego zadania będące w kompetencjach wielu lokalnych i ponadlokalnych instytucji, organizacji i środowisk, wymaga ścisłej koordynacji, a także współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stąd też efektywność realizacji zadań wyodrębnionych w Programu, w dużej mierze zależała będzie od instytucji zarządzającej jej wdrażaniem – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwonaku.

Realizacja Programu Wspierania Rodziny w Gminie Czerwonak na lata 2025-2027 obejmować będzie cztery etapy, przedstawione w kolejnej tabeli.

Tabela 13. Harmonogram wdrażania Programu

Etap	Wyszczególnienie	Termin realizacji
Etap I	Podjęcie uchwały przez Radę Gminy Czerwonak o przyjęciu do realizacji „Programu Wspierania Rodziny w Gminie Czerwonak na lata 2025-2027”.	I kwartał 2025 r.
Etap II	Koordinacja realizacji działań objętych Programem.	I kwartał 2025 r. – IV kwartał 2027 r.
Etap III	Monitoring.	I kwartał każdego roku począwszy od 2026 r. do 2028 r. za rok poprzedni
Etap IV	Ewaluacja Programu.	II kwartał 2028 r.

Źródło: opracowanie własne

EWALUACJA I MONITORING PROGRAMU

Celem ewaluacji jest oszacowanie stopnia osiągnięcia zakładanych celów i rezultatów. Wyniki ewaluacji okresowej służą również ewentualnym modyfikacjom dokumentów programowych, a dostarczone za jej sprawą informacje powinny być wykorzystane przy przygotowaniu programu w następnym okresie programowania.

Cele badawcze ewaluacji Programu powinny opierać się na:

1. ocenie procesu realizacji działań i osiągniętych efektów Programu,
2. ocenie wdrażania i zarządzania Programem, w tym współpracy interdyscyplinarnej,
3. opracowaniu rekomendacji do stworzenia kontynuacji Programu.

W ramach ewaluacji należy przyjąć jedną bądź kilka technik badawczych, tj.:

- analizę dokumentów,
- badanie ankietowe adresatów Programu,
- badanie poprzez zogniskowany wywiad grupowy realizatorów Programu.

Przyjęte kryteria ewaluacji Programu to:

- a) **Kryterium skuteczności** (plan a wykonanie) – rozumiane jako stopień realizacji zaplanowanych celów i efektów Programu. Ocena pod kątem kryterium skuteczności skupi się głównie na ocenie wdrożenia działań w stosunku do założonego planu i osiągnięcia wskaźników rezultatów.
- b) **Kryterium efektywności** – ocena sprawności wdrażania i prawidłowości zarządzania Programem, w tym pod kątem zgodności z harmonogramem, ewentualnych trudności w jego realizacji, przepływu informacji między realizatorami.
- c) **Kryterium użyteczności** – ocena dopasowania założeń Programu do potrzeb jego odbiorców i realizatorów.
- d) **Kryterium trafności** – rozumiane jako stopień, w jakim zaplanowane cele odpowiadają zidentyfikowanym problemom.

Monitoring realizacji Programu Wspierania Rodziny w Gminie Czerwonak na lata 2025-2027 będzie opierał się przede wszystkim na gromadzeniu i analizowaniu danych będących w posiadaniu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwonaku. Dodatkowo pozyskiwane będą informacje od innych instytucji i podmiotów w zakresie wskazanym w Programie. Działania wyznaczone do realizacji będą obszarami podlegającymi monitorowaniu. Koordynatorem Programu i jednocześnie instytucją wiodącą przy jego realizacji będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czerwonaku, a bezpośredni nadzór nad realizacją Programu sprawować będzie Dyrektor GOPS w Czerwonaku. Rezultatem monitoringu będą sprawozdania roczne, o których mowa w art. 179 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

BIBLIOGRAFIA

1. Cudak S., Wybrane cechy współczesnego modelu życia małżeńskiego i rodzinnego, [w:] Pedagogika rodziny, red. S. Cudak, Kielce 2007.
2. <https://bdl.stat.gov.pl/>
3. <https://czerwonak.pl>.
4. Kawula S., Brągiel J., Janke A., Pedagogika rodziny, Toruń 1999.
5. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2021-2023.
6. Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za lata 2022-2023.
7. Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwonaku za 2021, 2022 i 2023 rok.
8. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok.
9. Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Czerwonak za lata 2021-2023.
10. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm.).
11. Żebrowski J., Współczesne przeobrażenia w funkcjonowaniu rodziny polskiej, [w:] Rodzina polska na przełomie wieków. Przeobrażenia, zagrożenia, patologie, red. J. Żebrowski, Gdańsk 2001.

SPIS WYKRESÓW I TABEL

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Czerwonak w latach 2021-2023	8
Wykres 2. Powody udzielania świadczeń w 2023 roku według liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej	9
Wykres 3. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2021-2023.....	10
Wykres 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu w gminie Czerwonak na przestrzeni lat 2021-2023	15
Wykres 5. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu przemocy domowej w gminie Czerwonak na przestrzeni lat 2021-2023	18
Wykres 6. Liczba wszczętych i kontynuowanych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2021-2023.....	20
Wykres 7. Liczba osób doznających przemocy objętych procedurą „Niebieskie Karty” na terenie gminy Czerwonak w latach 2021-2023.....	21

SPIS TABEL

Tabela 1. Podział zadań i kompetencji pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej	5
Tabela 2. Typy rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną w formie świadczeń w 2023 roku	9
Tabela 3. Dane dotyczące asystentury rodziny w gminie Czerwonak na przestrzeni lat 2021-2023	10
Tabela 4. Liczba rodzin i osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego oraz kwota świadczeń w latach 2021-2023	11
Tabela 5. Odpłatność za pobyt dzieci z terenu Gminy przebywających w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2021-2023.....	12
Tabela 6. Liczba osób, którym przyznano zasiłek celowy w ramach programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu” oraz kwota świadczeń w latach 2021-2023	13
Tabela 7. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Czerwonak wobec osób uzależnionych w latach 2021-2023.....	16
Tabela 8. Liczba osób i porad, których udzielono w ramach działalności Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego w latach 2021-2023	17
Tabela 9. Dane statystyczne dotyczące działań grup diagnostyczno-pomocowych w latach 2021-2023	19
Tabela 10. Liczba zakończonych procedur NK w latach 2021-2023.....	21

Tabela 11. Liczba osób oraz udzielonych im porad w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym w latach 2021-2023	22
Tabela 12. Liczba osób dotkniętych przemocą, z którymi kontaktowała się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2021-2023	22
Tabela 13. Harmonogram wdrażania Programu	32

Uzasadnienie
projektu uchwały Rady Gminy Czerwonak
w sprawie Programu Wspierania Rodziny w Gminie Czerwonak na lata 2025-2027

Zgodnie z art. 176 pkt.1 ustawy z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 letniego, gminnego programu wspierania rodziny. Program ten, to dokument, który wyznacza kierunki działań. Jego celem jest wspieranie funkcjonowania i rozwoju systemu wsparcia rodzin w Gminie Czerwonak. Należy podkreślić, że prawidłowo funkcjonująca rodzina stanowi dla dziecka najlepsze naturalne środowisko, w którym otoczone opieką ma możliwość zaspakajania swoich potrzeb, dzięki czemu może się rozwijać. Jednak nie wszystkie rodziny realizują przypisane im funkcje w taki sposób, by dzieci miały stworzone właściwe i godne warunki rozwoju osobowego. Bywają sytuacje, że dzieci nie mogą przebywać w rodzinie biologicznej. Dlatego tak ważne jest planowanie i realizacja interdyscyplinarnych, systemowych działań, które powinny przeciwdziałać takim sytuacjom i minimalizować negatywne skutki niepożądanych zjawisk.

Program finansowany będzie z różnych źródeł, w tym z budżetu państwa, gminy oraz środków Unii Europejskiej.

Mając powyższe na uwadze, podjęcie uchwały w sprawie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2025-2027 w Gminie Czerwonak jest w pełni uzasadnione.